

ชื่อภาคนิพนธ์ : ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน :
ศึกษากรณี อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

ชื่อผู้เขียน : นางสาวลักษณ์ ศรีเรือง

ชื่อปริญญา : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

ปีการศึกษา : 2551

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และ 3) เพื่อเป็นข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานของ อสม. ในงานสาธารณสุขมูลฐานให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น กลุ่มตัวอย่างเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขต อำเภอ โคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี จำนวน 243 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามที่จัดทำขึ้นเอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน F - test และ Pearson's Product- moment Correlation

ผลการศึกษาพบว่า พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด เป็นเพศหญิง ร้อยละ 90.9 เป็นเพศชาย ร้อยละ 9.1 มีอายุน้อยที่สุด 22 ปี อายุมากที่สุด 59 ปี คือ มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี ร้อยละ 38.7 รองลงมา มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี ร้อยละ 35.8 และกลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด สถานภาพ สมรส ร้อยละ 81.5 ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง อสม. 5- 9 ปี ได้รับการฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้ทางด้านสาธารณสุข จำนวน 5 – 8 ครั้งต่อปี ระดับประสิทธิภาพปฏิบัติงานอยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 52.3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.99 เมื่อพิจารณาแล้วพบว่าระดับประสิทธิภาพการทำงานต่ำคือการไม่ได้รับรางวัล และรับรางวัล อสม.ดีเด่นระดับตำบล คิดเป็นร้อยละ 18.9 รองลงมาคือการได้รับรางวัล อสม. ดีเด่นระดับ อำเภอ คิดเป็นร้อยละ 33.3 ความพึงพอใจในสวัสดิการ ที่รัฐบาลจัดให้สำหรับ อสม. จากผลการศึกษาความพึงพอใจอยู่ในรับสูง (ค่าเฉลี่ย 3.76) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจมากที่สุด คือ ความพึงพอใจในสวัสดิการที่ได้รับสิทธิในการรักษาพยาบาลฟรี ทั้งครอบครัว และใน การรับรู้บทบาทหน้าที่ของ อสม. ต่อการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐาน โดยรวม อสม.มีการรับรู้บทบาทหน้าที่อยู่มีระดับการรับรู้ระดับมาก ร้อยละ 94.2 (ค่าเฉลี่ย .80) พิจารณารายข้อกิจกรรมที่ อสม.มีการรับรู้ในระดับมากคือ อสม.มีบทบาทหน้าที่ถ่ายทอดความรู้แก่เพื่อนบ้านอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีสุขภาพอนามัยที่ดี

ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของ อสม.ด้านปัจจัยสนับสนุนพบว่าความชัดเจนของนโยบาย ทรัพยากรการบริหาร งบประมาณ ด้านการประสานงาน ด้านการนิเทศงานและด้านการวางแผนไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข

จากผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการปฏิบัติงานของ อสม. ดังนี้ คือ

- 1) ในการพัฒนาศักยภาพของ อสม.ควรเพิ่มทักษะการบริหารจัดการและการเป็นผู้นำให้กับ อสม.ให้มากขึ้น
- 2) ในการฝึกอบรม อสม. ควรจัดให้มีการฝึกอบรมที่เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมที่เพิ่มการรับรู้ของ อสม. ต่อการดำเนินงานตามบทบาทให้มากขึ้น
- 3) ควรส่งเสริมให้มีการประสานงานร่วมกันในการทำแผนพัฒนา ทั้งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจในการดำเนินงานแก้ปัญหาในชุมชน โดยเน้นให้องค์กรปกครองท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น และทำประชาคมกับประชาชนเพื่อให้เกิดการบูรณาการร่วมกัน ทั้งทางด้าน การวางแผน การดำเนินงาน และ การรับผลประโยชน์ ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน
- 4) ในการสนับสนุนของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับสถานีอนามัยควรมีการนิเทศติดตามการทำงานของอสม.เป็นประจำทุกเดือน แต่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขต้องลดบทบาทการชี้แนะมา เป็นที่ปรึกษาให้ความรู้ทางด้านวิชาการ

The three objectives of the study were : 1) to measure the work efficiency of village health volunteers (VHV), 2) to identify the factors affecting their work efficiency, and 3) to make some recommendations to improve their work efficiency. A questionnaire was used to collect the data from 243 village health volunteers in Kok Pho District, Pattani Province . Percentage, mean, standard deviation, F-test and Pearson's Product-moment correlation were employed to analyze the data.

Findings. It was found that nearly all the village health volunteers were women (90.9%) and the other were men (9.1%). The youngest was 22 years old and the oldest was 57 years old. The age of most respondents was between 41 and 50 years (38.7%), followed by those aged 31-40 (35.8%). Almost all of them were married (81.5%). They were in the position of village health volunteers for 5-9 years. They received training on transfusing public health knowledge 5 – 8 times a year. Their work efficiency was found to be low (52.3%); the mean score was 1.99. Those with low work efficiency did not receive any reward, About 18.9 percent received the best village health volunteer award of the subdistrict. About 33.3 percent were awarded the best village health volunteers of the district. The village health volunteers were satisfied with welfare provided by the government at a high level ($\bar{x} = 3.76$). The most satisfactory was free health care for the volunteer and the family members. Moreover, 94.2 percent

acknowledged the role and responsibility of village health volunteers at a high level ($\bar{x} = .80$). The item of activity that they acknowledge to their neighbors continuously so that all villagers will have good health.

The factors that had no effect on the work efficiency of village health volunteers were clearness of the health policy, administrative resources, budget, cooperation and work supervision. In contrast, planning was found to have a negative relationship with their work efficiency.

From the findings the following were recommended :

1. To develop the work efficiency of village health volunteers, the volunteers' managerial skills and leadership should be developed.
2. The village health volunteers should be trained in the form of activities that increase their acknowledgement plan should be sought to solve their community problems. The local government organization should play an important role in setting the plan, with the participation of local people, so that it could meet people's needs.
3. The public health officers at the health centers should follow the work of village health volunteers every month, but they should reduce their role as leaders and act as academic consultants instead.